O‘ZBEKISTONDA REGBI SPORTINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI

Jumanazarov Safarali Ismoyil o‘g‘li
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Jismoniy madaniyat fakulteti 25/9-guruh talabasi
https://doi.org/10.5281/zenodo.24534523

Annotatsiya. *Maqolada O‘zbekistonda regbi sportining rivojlanish holati, yosh sportchilarni tayyorlash, murabbiylar malakasini oshirish va moddiy-texnik bazani mustahkamlash masalalari yoritilgan.*
Kalit so‘zlar: *regbi, sport, jismoniy tarbiya, yosh sportchilar, sport tayyorgarligi, murabbiy, ommaviy sport.*
Аннотация. *В статье рассматриваются современное состояние и перспективы развития регби в Узбекистане, вопросы подготовки юных спортсменов, повышения квалификации тренеров и укрепления материально-технической базы.*
Ключевые слова: *регби, спорт, физическое воспитание, юные спортсмены, спортивная подготовка, тренер, массовый спорт.*
Abstract. *This article examines the current state and prospects of rugby development in Uzbekistan, including youth athlete training, coach education, and the improvement of sports infrastructure.*
Keywords: *rugby, sport, physical education, young athletes, sports training, coach, mass participation.*

Kirish. Bugungi kunda jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish, yosh avlodni sog‘lom turmush tarziga jalb etish hamda xalqaro sport maydonlarida yuqori natijalarga erishish davlat sport siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Ushbu jarayonda regbi sport turi alohida ahamiyatga ega. Regbi yuqori jismoniy tayyorgarlik, tezkor fikrlash, jamoaviy hamkorlik, intizom va taktik qaror qabul qilishni talab qiladigan sport turlaridan hisoblanadi.

O‘zbekistonda regbi sportining shakllanishi XX asrning ikkinchi yarmiga borib taqaladi. Mamlakatda regbining rasmiy rivojlanish tarixi 1969-yilda Toshkent politexnika institutida «Politexnik» jamoasining tashkil etilishi bilan bog‘lanadi [1]. Keyingi yillarda turli sport jamoalarining shakllanishi va musobaqalarning tashkil etilishi ushbu sport turining rivojlanishiga zamin yaratdi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-oktabrdagi PQ–4500-son «O‘zbekiston Respublikasida regbi sport turini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi qarori mamlakatda regbini ommalashtirish, sport infratuzilmasini yaxshilash va malakali sportchilarni tayyorlashga qaratilgan muhim hujjatlardan biri hisoblanadi [2].

Regbi sportining rivojlanishi tashkiliy boshqaruv, moddiy-texnik ta’minot, murabbiylar salohiyati, sportchilarni saralash va musobaqalar tizimi bilan chambarchas bog‘liq. O‘zbekistonda regbi federatsiyasi va uning hududiy bo‘linmalarining faoliyati sport turini boshqarish hamda rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi.

2019-yildagi PQ–4500-son qarorda regbi bo‘yicha bolalar-o‘smirlar sport maktablarida bo‘limlar tashkil etish, trenerlar tayyorlash, ularning malakasini oshirish va sportchilar uchun moddiy-texnik sharoitlarni yaxshilashga alohida e’tibor qaratilgan [2]. Mazkur yo‘nalishlar regbi sportining uzluksiz rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Regbi mashg‘ulotlari sportchilarning kuch, tezkorlik, chidamlilik, chaqqonlik va koordinatsiya kabi jismoniy sifatlarini rivojlantirishga yo‘naltiriladi. O‘yin jarayonida sportchilar

to‘pni uzatish, maydonda harakatlanish, raqib harakatlarini baholash va jamoaviy taktika asosida qaror qabul qilish ko‘nikmalarini egallaydilar. Shu sababli regbi nafaqat jismoniy, balki texnik, taktik va psixologik tayyorgarlikni ham talab etadi.

Regbining yana bir muhim xususiyati — jamoaviy mas’uliyat va o‘zaro hamkorlikni rivojlantirishidir. Sportchilar umumiy maqsadga erishish uchun o‘zaro muvofiqlashgan holda harakat qilishlari, o‘yin qoidalariga rioya etishlari va raqibga hurmat bilan munosabatda bo‘lishlari kerak. Bu jihatlar regbining tarbiyaviy imkoniyatlarini ham namoyon etadi.

Regbi sohasidagi rivojlanish istiqbollarini belgilashda mavjud muammolarni aniqlash muhimdir. Birinchi navbatda, sport turining ommaviyligini oshirish, yoshlarni muntazam mashg‘ulotlarga jalb etish va hududlarda mashg‘ulotlar uchun zarur sharoitlarni yaratish talab etiladi.

Ikkinchi muhim masala — malakali murabbiylar va hakamlar tayyorlash tizimini takomillashtirish. Zamonaviy regbi murabbiyi sportchilarning jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish bilan birga, texnik-taktik ko‘nikmalarni shakllantirish, yuklamalarni me’yorlash, sport psixologiyasi va jarohatlarning oldini olish usullarini ham bilishi zarur.

Uchinchi yo‘nalish moddiy-texnik bazani mustahkamlash bilan bog‘liq. Regbi mashg‘ulotlari uchun mos maydonlar, zarur sport anjomlari, himoya vositalari va tibbiy nazorat imkoniyatlarining mavjudligi mashg‘ulotlar sifatiga ta’sir ko‘rsatadi. Ayniqsa, yosh sportchilar bilan ishlashda xavfsizlik qoidalariga qat’iy rioya qilish talab etiladi.

Shuningdek, bolalar va o‘smirlar o‘rtasida musobaqalar tizimini kengaytirish, maktablar hamda oliy ta’lim muassasalarida regbi to‘garaklarini rivojlantirish, sport seleksiyasini takomillashtirish va hududiy jamoalar o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarur.

O‘zbekistonda regbi sportining istiqbolli rivojlanishi, avvalo, ommaviy sport va yuqori malakali sportchilar tayyorlash tizimining o‘zaro uyg‘unligiga bog‘liq. Shu maqsadda umumta’lim maktablari, sport maktablari, oliy ta’lim muassasalari va sport klublari o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish lozim.

Birinchidan, bolalar va o‘smirlarni regbiga jalb qilishning bosqichma-bosqich tizimini joriy etish maqsadga muvofiq. Dastlab regbining soddalashtirilgan va kontaktsiz shakllaridan foydalanib, bolalarda to‘p bilan ishlash, maydonda harakatlanish va jamoaviy hamkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish mumkin. Keyingi bosqichlarda sportchilarning yoshi, jismoniy tayyorgarligi va texnik imkoniyatlariga mos ravishda mashg‘ulotlar murakkablashtiriladi.

Ikkinchidan, murabbiylar va hakamlarning malakasini muntazam oshirish, xalqaro tajribani o‘rganish va zamonaviy o‘qitish usullarini amaliyotga joriy etish zarur. World Rugby tomonidan ishlab chiqilgan o‘yin qoidalari va o‘quv materiallari mashg‘ulotlar mazmunini takomillashtirishda muhim metodik manba bo‘lib xizmat qilishi mumkin [3].

Uchinchidan, sportchilarni tayyorlashda ilmiy yondashuvni kuchaytirish lozim. Jismoniy tayyorgarlik ko‘rsatkichlarini muntazam baholash, mashg‘ulot yuklamalarini individual rejalashtirish, tiklanish jarayonini nazorat qilish va jarohatlanish xavfini kamaytirishga qaratilgan tadbirlarni amalga oshirish sport natijalarining barqarorligini ta’minlashga yordam beradi.

To‘rtinchidan, regbining ommaviyligini oshirish uchun maktab va talabalar musobaqalarini tashkil etish, ommaviy axborot vositalari hamda raqamli platformalarda targ‘ibot ishlarini kuchaytirish, oilalar va mahallalarni sport tadbirlariga jalb qilish muhimdir.

Beshinchidan, milliy terma jamoalar va yoshlar jamoalarining xalqaro musobaqalarda ishtirokini kengaytirish, xorijiy sport tashkilotlari bilan hamkorlikni rivojlantirish hamda iqtidorli sportchilar uchun uzluksiz tayyorgarlik tizimini shakllantirish zarur.

Mazkur takliflarning izchil amalga oshirilishi regbi bilan shug‘ullanuvchilar sonini oshirish, sportchilar tayyorgarligi sifatini yaxshilash va O‘zbekistonning xalqaro regbi maydonidagi raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qilishi mumkin.

Xulosa. O‘zbekistonda regbi sportini rivojlantirish jismoniy tarbiya va sport tizimining istiqbolli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu sport turi yoshlarning jismoniy sifatlarini rivojlantirish, jamoaviy hamkorlik, intizom, mas’uliyat va sport madaniyatini shakllantirish uchun keng imkoniyatlarga ega.

Regbining barqaror rivojlanishini ta’minlash uchun sport infratuzilmasini mustahkamlash, malakali murabbiylar tayyorlash, yoshlar o‘rtasidagi musobaqalarni kengaytirish, sportchilar xavfsizligini ta’minlash va xalqaro tajribadan samarali foydalanish zarur.

Xulosa qilib aytganda, regbi sportini rivojlantirish bo‘yicha tashkiliy, pedagogik va ilmiy-uslubiy ishlarni izchil olib borish mamlakatda ommaviy sportni rivojlantirish, iqtidorli sportchilarni tayyorlash va xalqaro musobaqalarda yuqori natijalarga erishish uchun muhim shart hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston sport portali. Regbi: O‘zbekistonda regbining rivojlanish tarixi. — U sport.uz. https://usport.uz/uz/kinds/46
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-oktabrdagi PQ–4500-son qarori. O‘zbekiston Respublikasida regbi sport turini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida. https://lex.uz/docs/-4572514
3. World Rugby. Laws of the Game: Rugby Union. — 2025. https://passport.world.rugby/laws-of-the-game/
4. World Rugby. World Rugby Passport: Training and Education. — Rasmiy o‘quv-uslubiy materiallar. https://passport.world.rugby/
5. Bompa T. O., Buzzichelli C. Periodization: Theory and Methodology of Training. 6th ed. — Champaign, IL: Human Kinetics, 2019.
6. Haff G. G., Triplett N. T. (eds.). Essentials of Strength Training and Conditioning. 4th ed. — Champaign, IL: Human Kinetics, 2016.